

Тема : Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва.
Жіночі образи, ствердження народних поглядів на духовне здоров'я людини.

Мета : розкрити образ головного героя роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», звернути увагу на психологічні аспекти характеротворення персонажа, простежити еволюцію його поведінки, збагнути основні причини, що привели Чіпку до морального падіння; розвивати навички характеристики літературних героїв, вміння давати оцінку вчинкам головних персонажів, виховувати в учнів чесність, повагу до людей, доброту, справедливість та доброзичливість.

Обладнання : ілюстровані сюжетні картинки до образів твору, текст твору, таблиця для дослідження чинників впливу на психоемоційний стан героя.

Епіграф:

“Так оце та правда?!

Оце вона!!!”

Панас Мирний.

Хід уроку

I. Організаційний момент .

II. Актуалізація опорних знань .

1) Літературний диктант

1. Справжнє прізвище Панаса Мирного - ... (Рудченко)
2. Із скількох частин складається роман ? (4)
3. Як звати прототипа Чіпки ? (Василь Гнидка)
4. З ким у співавторстві Панас Мирний написав роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (Іван Білик)
5. Яка перша назва роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
6. Назвіть п'ять сюжетних ліній .
7. Події якого нарису взято за основу сюжету роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
8. До якого літературного роду належить роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
9. Утворіть логічну пару: Чіпка й Галя, Грицько і ... (Христина)
- 10.«Польовою царівною» у романі названо? (Галю)

11. До якого літературного напрямку належить роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
12. Завершіть логічний ряд : Матня, Лушня... (Пацюк)
13. Що сказав про композицію твору О. Білецький ?

III. Оголошення теми і мети уроку.

Наскрізним образом роману «Хіба ревуть воли...» є образ Чіпки Варениченка. У його створенні найповніше розкривається величезний літературний талант Панаса Мирного.

Під час уроку ми простежимо, як Чіпка, головний герой твору, прожив свій вік, якими законами й правилами він керувався у житті.

Олесь Гончар, говорячи про Нечипора Варениченка, висловив думку, що він «людина, яка народжена була для справ ,можливо, значних і прекрасних , але так і не розкрилася у своїх потенційних якостях і можливостях».

Отже, давайте з'ясуємо, не лише хто він: правдошукач чи розбійник, а й ті причини , які спонукали його зійти з праведного шляху і «стати пропашою силою».

IV. Сприйняття навчального матеріалу .

1. Бесіда за запитаннями.

- Одним із засобів творення образ героя літературного твору є портрет. Пригадайте, де вперше автор описує зовнішність головного героя. Як характеризує цей образ?
- Зачитайте портретну характеристику Чіпки. (*Уперше з описом зовнішності Чіпки ми знайомимося в розділі «Польова царівна» , де хлопець іде оглядати своє поле . Зачитується цитата від слів «Отакої самої пори...» до «ним світилась якась незвичайна сміливість і духовна міць з якоюсь хижою тугою».*)

Учитель. Ви, напевне, звернули увагу на останній рядок опису, особливо на слова «сміливість і духовна міць» («хижа туга»). Саме ці слова насторожують нас.

- На яку думку вони можуть наштовхнути читача ? (*З портретної характеристики ми дізнаємось, що перед нами звичайний хлопець –*

*хлібороб, а його погляд говорить про зовсім інше, -
непередбачуваність у діях.)*

Для того щоб з'ясувати, як в одній особі «вжилися» хлібороб і злочинець, ми провели своєрідне дослідження. Життя Чіпки умовно поділили на п'ять частин: дитинство, Чіпка-господар, «слизька дорога», Чіпка багатіє, злочинець. До кожної з них ви самостійно підготували повідомлення. Сподіваюся це допоможе нам спільно з'ясувати ті позитивні та негативні чинники, які впливали на психоемоційний стан Чіпки. Для цього пропоную роботу з таблицею.

2. Повідомлення учнів та робота з таблицями.

Чинники впливу на психоемоційний стан Чіпки-дитини

№	Негатив	Позитив
1	«Виродок»	Спілкування з бабусею Оришкою
2	Злидні	Бесіди з дідом Уласом
3	Постійне недоїдання	Щасливі дні на пасовиську в товаристві діда та Грицька
4	Відсутність освіти	
5	Невдале наймиткування	
6	Злість на панів і кривдників	
7	Смерть баби	
8	Діда забрали до панського двору	

Чинники впливу на психоемоційний стан Чіпки-господаря

№	Негатив	Позитив
1	Побоювання, що Галя не схоче вийти за нього, бо багачка	Домашня живність: кінь, корова, свині
2		Мати купила новий одяг
3		Закоханий і мріє про одруження

Чинники впливу на психоемоційний стан Чіпки-п'яниці, Чіпки-зłodія

№	Негатив	Позитив
1	Спився	Подарував жито Грицькові
2	Потрапив у товариство п'яниць і злодюг	Заступився за діда Уласа
3	Вигнав з дому матір	
4	Жорстоко побив сторожа	
5	Займався крадіжками	
6	Виконував страшні плани помсти	

Чинники впливу на психоемоційний стан Чіпки-багача

№	Негатив	Позитив
1	Нічні розбої і грабежі	Примирення з матір'ю
2	Вигнання з управи	Одруження
3		Хліборобська праця
4		Достаток
5		Визнання громади
6		Повага від начальства
7		Вибори до земства

Чинники впливу на психоемоційний стан Чіпки-вбивці

№	Негатив	Позитив
1	Грабунки	
2	Вбивства	

Учитель. Настав час проаналізувати результати дослідження на основі заповнених таблиць, які досліджували причини морального падіння Чіпки за допомогою чинників впливу на психічний стан героя впродовж його життя.

Орієнтовна відповідь. Проаналізувавши таблиці, ми зробили висновок, що в житті Чіпки переважали негативні чинники: позбавлений батьківської любові, недолюблений матір'ю, зневажений однолітками... Перелік можна продовжувати. Психіка людини формується в дитинстві. Отже, руйнування почалось з дитячих літ і, не підкріплене постійним позитивом, продовжилось у зрілому віці. Негатив привів до падіння.

Звичайно, основною причиною деградації Чіпки була несправедливість. Проте він міг піти іншим шляхом і достойно боротися з цією проблемою. На підкріплення думки, що людина сама обирає свою дорогу, я пропоную вам послухати притчу про двох вовків

Колись давно, старий індіанець повідав своєму онуку життєву істину.

— Кожна людина протягом життя веде внутрішню боротьбу. Так виходить тому, що всередині нас живе два вовка

— Як це — два вовка? — запитав маленький хлопчик, його обличчя світилося дитячою цікавістю.

— Один з них — Зло. Це страх, гнів, заздрість, образа, гординя, жадібність, его, підлість, гордовитість, жаль і почуття провини. Але інший вовк — це Добро. Радість, мир, любов, надія, милосердя, щедрість, істина і віра! — відповів старий індіанець.

— Який же з них вовк перемагає, дідусю? — запитав хлопчик, і видно було, що він дуже хвилюється. Йому не терпиться дізнатися правду.

— Завжди перемагає той вовк, якого ти годуєш! — відповів дідусь і посміхнувся.

3. Пошуково-дослідницька робота.

Вправа «Вихід з ситуації»

Дати відповідь на такі запитання

- Яке рішення міг би прийняти Чіпка після втрати Землі?
- Чи міг би Чіпка пристосуватись до нових обставин, коли його виключили із земства?

Учитель. Дійшли ми висновку, що Чіпка – вбивця, злочинець. Усе життя він шукав правду й одночасно нею нехтував. Шукав її межі людьми, а власну втратив. Збирався помститися своїм кривдникам, а вбивав невинних: сторожа, сім'ю Хоменків. За все в житті слід відповідати. Каторга для нього – справедливе покарання. Можливо, після повернення, він зможе змінити своє життя .

Метод «Коло ідей»

А зараз уявіть на мить, що ви зустрілись з Нечипором Вареником . Які поради при нагоді ви дали б йому на майбутнє?

-Навчитися прощати.

-Критично ставитись до себе і до своїх вчинків.

-Шукати винуватців нещастя не в комусь , а в собі.

Учитель. Кожна людина народжується на світ добра , але, на жаль, у житті Чіпки переважило зло. Гіркий досвід «правдошукача» дає зрозуміти, що життя – це не чернетка, в якій можна виправити помилку . Його слід творити за законами честі й порядності.

Проблемні запитання.

Чи актуальним у наш час є образ Чіпки?

Чи актуальною сьогодні є проблема соціальної нерівності?

Як нам потрібно боротися з несправедливістю?

Жіночі образи у романі «Хіба ревуть воли , як ясла повні...»

А зараз давайте поговоримо про жіночі образи у романі «Хіба ревуть воли , як ясла повні...» , що передбачено другою частиною теми уроку.

Жінка у творчості Панаса Мирного майже завжди уособлює собою внутрішню красу людини, благородство, працьовитість та злагоду. Навіть тоді, коли йдеться про жінок, яких змарнувала їхня лиха недоля, письменник із непідробним болем і співчуттям розбирається у причинах, що знівечили жіночу душу.

Соціально-психологічний роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» розкриває широку панораму життя українського села. Кілька поколінь проходить перед нашими очима. З-поміж великої кількості персонажів звертають на себе увагу образи трьох жінок, кожна з них ніби уособлює своє покоління, - Оришки, Мотрі, Галі.

Інтерактивна вправа «Майдан думок»

- Що ж об'єднує ці образи?
- Про котру із жінок Чіпки залишилися найтепліші спогади?

Характеристика жіночих образів

V. Узагальнення і систематизація вивченого

Продовжіть речення.

- Я запам'ятав (запам'ятала) найбільше той епізод, коли...
- Я зрозумів (зрозуміла) , що ...
- Я думаю, що ...

Домашнє завдання .

Написати твір-мініатюру «На крові щастя не збудуєш».

Підготуватися до контрольної роботи.

Державний навчальний заклад
«Почаївське вище професійне училище»

Конспект уроку

Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва.

Підготувала
Шамбрай Ольга Федорівна

Почаїв -2019